

بررسی تأثیر ثبات در سودها با نقد شوندگی عملکرد شرکتها

بهشته موذن^۱

محمدرضا عبدلی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۰/۰۶/۲۱

چکیده

این پژوهش به بررسی تأثیر ثبات در سودها با نقد شوندگی عملکرد شرکتها پرداخته است. نمونه آماری شامل ۱۴۲ شرکت در بازده سال های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ انتخاب شدند. جهت تجزیه و تحلیل فرضیه های پژوهش از مدل رگرسیون خطی چندگانه استفاده شده است. نتایج بررسی های پژوهشی نشان داد ثبات در سودها با مازاد نقدینگی پایدار، نقدینگی به روش اپلر و با نسبت نقدینگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

واژگان کلیدی

ثبات در سودها، نقدشوندگی، عملکرد شرکتها

۱. کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی گنبد، ایران. mscom1363@gmail.com

۲. دانشیار گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود، شاهرود، ایران. Mra830@yahoo.com

۱. مقدمه

یکی از اهداف گزارشگری حسابداری، ارائه اطلاعات مفید در مورد عملکرد مالی واحد تجاری برای طیف گسترده ای از استفاده کنندگان است. صورت سود و زیان، یکی از صورتهای مالی اساسی است که این هدف را برآورده می سازد. محصول صورت سود و زیان، سود خالص است و یکی از اطلاعات مالی بسیار مهمی است که توسط سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان صورت های مالی استفاده می گردد (دموری و همکاران، ۱۳۹۰). کیفیت سود و اینکه معنای این اصطلاح چیست، مورد توجه و علاقه مدیران، حسابداران، تحلیلگران مالی، مراجع تدوین کننده استانداردهای حسابداری و سایر استفاده کنندگان صورت های مالی است. مدیریت به این دلیل به موضوع علاقمند است که در تجزیه و تحلیل های مدیریتی خود، نیاز به دانستن دلایل تغییر در اقلام درآمدها و هزینه هایی که بر کیفیت سود تأثیر می گذارند، داشته و آن ها را مورد بحث قرار می دهند. دلیل دیگر که مدیریت به این موضوع علاقمند است، این است که کیفیت سود یک بنگاه اقتصادی مورد توجه بازار قرار دارد و در تعیین قیمت سهام می تواند یکی از عوامل موثر باشد (محمدی، ۱۳۸۸). نقدینگی یا به عبارت صحیح تر، حجم پول، مجموع پول و شبه پول است. حجم نقدینگی در یک اقتصاد باید متناسب با میزان تولید کالا و خدمات باشد. در غیر این صورت بدون تردید باعث تورم یا رکود در تولید خواهد شد. به عبارت دیگر چون میزان کالا و خدمات در جامعه محدود است، پس باید میزان نقدینگی به اندازه ای باشد که با کالا و خدمات برابری کند. اگر میزان نقدینگی کمتر از حد تعادل کاهش یابد، سیستم دچار رکود خواهد شد و برعکس اگر میزان نقدینگی بیش از حد تعادل افزایش یابد، کالا و خدمات در جامعه کم شده و قیمت ها افزایش می یابد (تورم) (نصیرزاده و همکاران، ۱۳۹۴). حجم پول در گردش شامل دو مؤلفه پایه پولی و ضریب فزاینده پولی است. پایه پولی یا همان پول پر قدرت به مجموع اسکناس و مسکوک در گردش به علاوه سپرده بانک های تجاری نزد بانک مرکزی گفته می شود ولی این عامل به تنهایی حجم پول در گردش را تعیین نمی کند و ضریب فزاینده پولی ناشی از فعالیت های بانک های تجاری و تعاملات اقتصادی مردم نیز به عنوان مؤلفه مهم نقدینگی عمل می کند. مدیریت نقدینگی یکی از بزرگ ترین چالش هایی است که سیستم بانکداری با آن روبرو است. دلیل اصلی این چالش این است که بیشتر منابع بانک ها از محل سپرده های کوتاه مدت تأمین مالی می شود. علاوه بر این تسهیلات اعطایی بانک ها صرف سرمایه گذاری در دارایی هایی می شود که درجه نقد شونگی نسبتاً پایینی دارند. وظیفه اصلی بانک ایجاد توازن بین تعهدات کوتاه مدت مالی و سرمایه گذاری های بلندمدت است. نگهداری مقادیر ناکافی نقدینگی بانک را با خطر عدم توانایی در ایفای تعهدات و در نتیجه ورشکستگی قرار می دهد. برعکس نگهداری مقادیر فراوان نقدینگی، نوع خاصی از تخصیص ناکارآمد منابع است که باعث کاهش نرخ سوددهی بانک به سپرده های مردم و در نتیجه از دست دادن بازار می شود. مدیریت نقدینگی به معنی توانایی بانک برای ایفای تعهدات مالی خود در طول زمان است. مدیریت نقدینگی در سطوح مختلفی صورت می گیرد. اولین نوع مدیریت نقدینگی به صورت روزانه صورت پذیرفته و به صورت متناوب نقدینگی مورد نیاز در روزهای آتی پیش بینی می شود. دومین نوع مدیریت نقدینگی که مبتنی بر مدیریت جریان نقدینگی است،

نقدینگی موردنیاز را برای فواصل طولانی تر شش ماهه تا دوساله پیش‌بینی می‌کند. سومین نوع مدیریت نقدینگی به بررسی نقدینگی موردنیاز بانک در شرایط بحرانی می‌پردازد (حاج امینی و همکاران، ۱۳۹۴). به حجم کل پول و شبه پول در گردش در یک سیستم اقتصادی نقدینگی گفته می‌شود. اگر سیستم اقتصادی یک کشور را به سیستم گردش خون در بدن یک انسان تشبیه کنیم، نقدینگی هم معادل حجم خون در گردش خواهد بود. از دانش پزشکی می‌دانیم که کم‌خونی و پرخونی دو عرضه‌اند که ممکن است سیستم گردش خون به آن‌ها دچار شود؛ بنابراین مدیریت یا کنترل حجم خون ضروری به نظر می‌رسد. حال باید دید در یک سیستم اقتصادی اوضاع چطور است. نقدینگی یا به عبارت صحیح‌تر، حجم پول، مجموع پول و شبه پول است. حجم نقدینگی در یک اقتصاد باید متناسب با میزان تولید کالا و خدمات باشد. در غیر این صورت بدون تردید باعث تورم یا رکود در تولید خواهد شد. به عبارت دیگر چون میزان کالا و خدمات در جامعه محدود است، پس باید میزان نقدینگی به اندازه‌ای باشد که با کالا و خدمات برابری کند. اگر میزان نقدینگی کمتر از حد تعادل کاهش یابد، سیستم دچار رکود خواهد شد و برعکس اگر میزان نقدینگی بیش از حد تعادل افزایش یابد، کالا و خدمات در جامعه کم شده و قیمت‌ها افزایش می‌یابد (تورم) (نصیرزاده و همکاران، ۱۳۹۴).

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مفاهیم سود

تئوری و نحوه محاسبه سود در کانون ادبیات حسابداری و مدیریت و مالی قرار می‌گیرد. اقتصاددانان برای بهبود مفاهیم سود و انطباق آن با مشاهدات دنیای واقعی کوشش زیادی کرده‌اند اما در حل مسائل مربوط به اندازه‌گیری سود موفقیت چندانی نداشته‌اند، لیکن حسابداران برای اندازه‌گیری سود قواعد دقیقی را به کار گرفته و به موضوع نزدیکی آن به مفاهیم اقتصادی نیز توجه چندانی نکرده‌اند. در نتیجه مفهوم سود هنوز هم دستخوش تفسیرهای گوناگونی قرار می‌گیرد (رهنمای رودپشتی و همکاران، ۱۳۹۳).

مکاتب سود

اصولاً در مورد محاسبه بهتر و دقیق‌تر سود شرکت چهار مکتب فکری وجود دارد:

۱. مکتب کلاسیک‌ها: که ویژگی آن رعایت فرض واحد اندازه‌گیری به عنوان یک امر بدیهی و رعایت اصل بهای تمام شده تاریخی است. معمولاً این روش را حسابداری مبتنی بر بهای تاریخی یا حسابداری سنتی می‌نامند. در مکتب کلاسیک‌ها سود حسابداری را سود شرکت می‌نامند.
۲. مکتب نئو کلاسیک‌ها: ویژگی آن رعایت نکردن فرض واحد اندازه‌گیری به عنوان یک امر بدیهی است. در روش مذکور به تغییر در سطح عمومی قیمت توجه و اصل بهای تاریخی رعایت می‌شود. معمولاً روش مذکور را حسابداری مبتنی بر بهای تاریخی تعدیل شده بر مبنای سطح عمومی قیمت می‌نامند و پنداشت مکتب نئو کلاسیک‌ها از سود شرکت سود حسابداری تعدیل شده بر مبنای سطح عمومی قیمت‌ها است.

۳. مکتب افراطی: از ویژگی این مکتب این است که ارزش جاری را مبنای محاسبه و تعیین ارزش قرار می‌دهد. این مکتب به دو شکل است. در یک شکل صورت‌های مالی مبتنی بر ارزش جاری را با توجه به تغییر در سطح عمومی قیمت تعدیل نمی‌کند. روش مزبور را معمولاً حسابداری بر مبنای ارزش جاری می‌نامند. از دیدگاه این مکتب سود شرکت همان سود بر مبنای ارزش جاری است. در شکل دوم از مکتب افراطی صورت‌های مالی مبتنی بر ارزش جاری را با توجه به تغییر در سطح عمومی قیمت‌ها تعدیل می‌نماید. معمولاً روش مزبور را حسابداری ارزش جاری تعدیل شده بر مبنای سطح عمومی قیمت می‌نامند. از دیدگاه این مکتب سود شرکت برابر با سود جاری تعدیل شده است (رهنمای رودپشتی و همکاران، ۱۳۹۳).

تعاریف سود

آدام اسمیت^۱، اقتصاد دان مشهور اسکاتلندی، نخستین کسی بود که سود را این گونه تعریف کرد: سود مبلغی است که مصرف آن آسیبی به سرمایه وارد نمی‌آورد.

هیکز^۲، اقتصاد دان انگلیسی، سود را این گونه تعریف کرد: سود مبلغی است که شخص طی یک دوره زمانی می‌تواند مصرف کند و ثروتش در پایان دوره همانند آغاز دوره باشد.

فیشر^۳، یکی از اقتصاد دانان، سود را به عنوان مجموعه‌ای از رویدادها با وضعیت‌های مختلف از قبیل لذت ناشی از سود ذهنی، سود واقعی و سود پولی تعریف نمود.

هیأت اصول حسابداری آمریکا^۴ نیز تعریف زیر را ارائه داده است: سود (زیان) خالص، مازاد (کسری) درآمد بر هزینه در یک دوره حسابداری است.

هیأت تدوین استاندارد های حسابداری مالی آمریکا^۵، سود را بصورت زیر تعریف نموده است: سود جامع، تغییر در خالص دارایی‌های یک واحد انتفاعی طی یک دوره، بر اثر معاملات و سایر رویدادها و شرایطی است که منشأ آن‌ها مالکان نباشند (شورورزی و برزگر، ۱۳۸۸).

بر اساس دیدگاه هیأت تدوین استانداردهای حسابداری ایران، سود جامع عبارت است از افزایش در سرمایه یا به بیان دیگر، افزایش در خالص دارایی‌های یک واحد انتفاعی در یک دوره مالی که بر اساس معاملات، عملیات و رویداد های مالی ایجاد شده، در نتیجه تغییر در شرایط محیطی پدید آمده باشد، به شرط آن که این افزایش، ناشی از مبادلات سرمایه‌ای نباشد. مقصود از مبادلات سرمایه‌ای، سرمایه‌گذاری مجدد صاحب یا صاحبان واحد انتفاعی و یا توزیع دارایی‌ها بین آنان است (هیأت تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۳۹۰).

¹ Adam smith

² Hicks

³ Fischer

⁴ APB

⁵ FASB

کاربردهای سود

کاربردهای سود حسابداری به شرح زیر است:

۱. سود به عنوان مبنای برای محاسبه مالیات و توزیع مجدد ثروت بین افراد است. این نوع سود را سود مشمول مالیات می‌نامند و با توجه به مقرراتی که قوانین پولی دولت تعیین می‌کند، محاسبه می‌شود.
۲. سود به عنوان راهنمایی که بر اساس آن سیاست‌های مربوط به سود تقسیمی و نگهداری سود تدوین می‌شود، مورد نظر است.
۳. سود به عنوان راهنمایی برای سرمایه‌گذاری و تصمیم‌گیری می‌باشد. معمولاً چنین فرض می‌شود که سرمایه‌داران می‌کوشند با توجه به درجه قابل قبولی از ریسک، بازده مبلغی را که سرمایه‌گذاری می‌کنند به حداکثر برسانند.
۴. سود به عنوان یک ابزار یا وسیله پیش‌بینی کننده که افراد را در امر پیش‌بینی سودها و رویدادهای اقتصادی یاری می‌دهد، مورد تصور است.
۵. سود به عنوان معیاری از کارآیی منظور می‌گردد. سود معیاری از مباشرت مدیریت بر منابع شرکت و کارآیی مدیریت در به انجام رساندن امور شرکت است (رهنمای رودپشتی و همکاران، ۱۳۹۳).

تعریف جامع ارائه شده از سود در ذیل آمده است:

«سود از تغییر حقوق صاحبان سهام یا تغییر در خالص دارایی‌های واحد تجاری طی یک دوره مالی ناشی می‌گردد. به بیان دقیق‌تر، سود برآیند کلیه تغییرات در حقوق صاحبان سهام (سرمایه) طی یک دوره، به استثناء تغییرات ناشی از سرمایه‌گذاری توسط صاحبان سهام و توزیع منافع بین آنها می‌باشد» (هیات تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۳۹۰).

تمایز سود اقتصادی از سود حسابداری، در چگونگی محاسبه استهلاک است. بدین صورت که در محاسبه سود حسابداری از استهلاک حسابداری و در محاسبه سود اقتصادی از استهلاک اقتصادی استفاده می‌گردد؛ به عبارت دیگر، حسابداران برای محاسبه استهلاک، روش خط مستقیم و یا یکی از روش‌های نزولی را بکار می‌برند. حال آنکه اقتصاددانان از روش نرخ بهره استفاده می‌کنند. البته روش نرخ بهره برای محاسبه استهلاک، در جهت عکس روش نزولی حرکت می‌کند. لازم به ذکر است که، از نظر برخی محققین، سود اقتصادی دارای کیفیت سود بالایی است و میزان نزدیکی سود گزارشی به آن، به عنوان معیاری از کیفیت سود مطرح می‌شود (هیات تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۳۹۰).

پژوهش خارجی

گایو و پینتو^۶ (۲۰۱۸) به بررسی رابطه بین مالکان نهادی و پایداری سود پرداختند. نتیجه پژوهش حاضر که در بازه زمانی بین سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۰ انجام شده است نشان می‌دهد که بین مالکان نهادی و پایداری سود رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بدین معنی که افزایش تعداد مالکان نهادی باعث می‌شود پایداری سود نیز افزایش یابد.

آدرین^۷ و همکاران (۲۰۱۷) به بررسی نقدینگی و بحران مالی پرداختند. نتایج پژوهش که بین سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۰۹ انجام شده است نشان می‌دهد که بین نقدینگی و بحران مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد؛ بدین معنی که با افزایش نقدینگی میزان بحران مالی کاهش می‌یابد.

موتاکبن و همکاران (۲۰۱۶) پژوهشی با عنوان افشای مسئولیت اجتماعی و کیفیت سود: بازتابی از رفتار فرصت طلبانه مدیران انجام دادند. نتایج نشان داد که در اقتصادهای نوظهور مدیریت سود ناشی از افزایش اقلام تعهدی اختیاری با توجه به مسئولیت اجتماعی آن‌ها افزایش می‌یابد.

رضایی و هادی‌زاده (۲۰۱۵) پژوهشی با عنوان رابطه کیفیت سود با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با توجه به ثبات عملکرد انجام دادند. نتایج حاصل از پژوهش حاضر بیانگر رابطه مثبت بین کیفیت سود با مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با توجه به عملکرد مدیران می‌باشد.

باجو^۸ و همکاران (۲۰۱۴) با مطالعه یک دوره بلندمدت (۱۸۵۰ تا ۲۰۰ م) در اسپانیا نشان می‌دهند که تداوم کسری بودجه - هرچند کوچک - موجب تسلط مالی دولت بر سیاست پولی می‌شود. در این وضعیت، کسری بودجه برونزا عامل افزایش نقدینگی و تعدیل قیمت‌ها می‌شود.

پژوهش داخلی

نوجوان و لاری دشت بیاض (۱۳۹۷) به بررسی و پیش بینی تله نقدینگی در شرکت‌ها با رویکرد کلینیک مالی پرداختند. هدف اصلی این پژوهش تبیین مدل پیش بینی تله نقدینگی و بررسی رابطه تله نقدینگی با رویکرد کلینیک مالی در شرکت‌های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۸۹ تا ۹۳ می‌باشد. در این راستا چهار فرضیه تدوین و با استفاده از تحلیل همبستگی و رگرسیون چندگانه، مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از آزمون فرضیات حاکی از آن است که، بین عدم بازدهی مناسب، ترکیب نامناسب دارایی‌های جاری، عدم پیگیری موثر وصول مطالبات و رفتار نامناسب هزینه - زمان با ایجاد تله نقدینگی رابطه وجود دارد ولی معنادار نمی‌باشد.

ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی اثر نوع اظهارنظر حسابرس بر پایداری سود تقسیمی و جریان نقد آزاد پرداختند. داده‌های مورد نیاز از کتابخانه بورس اوراق بهادار تهران، نرم افزار ره آورد نوین و سایت کدال جمع آوری و با استفاده از نرم افزار افزار **EvIEWS 9** تجزیه و تحلیل شده است. در این پژوهش برای آزمون فرضیه‌ها از الگوی

⁶ Gaio and Pinto

⁷ Adrian

⁸ Bajo

رگرسیون چند متغیره و روش داده های تابلویی استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می دهد که میان نوع اظهارنظر حسابرس با پایداری سود تقسیمی رابطه منفی و میان نوع اظهارنظر حسابرس با جریان نقد آزاد رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

مدنی زاده و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی کمبود نقدینگی، رقابت برای سپرده پذیری و سیاست های اعتباری بانک مرکزی پرداختند. این پژوهش نشان می دهد این رقابت شدید نه تنها به بهبود وضعیت نقدینگی نظام بانکی کمکی نمی کند، بلکه سبب می شود نرخ سود سپرده در بازار بالا رود، هزینه تامین وجوه برای بانک ها افزایش یابد و در نتیجه، توانایی این موسسات برای بازپرداخت دیون کاهش یابد. شدت گرفتن رقابت در بازار سپرده و عبور از حد آستانه معینی، عامل سرایت مساله کم نقدینگی از بانک های غیرنقد به بانک های نقدشونده و توانا در بازپرداخت دیون می شود و پایداری مالی را کاهش می دهد. از این منظر، مدل پژوهش حاضر، مبنایی نظری برای دخالت بانک مرکزی در بازار معرفی می کند. در ادامه سیاست های مختلف بانک مرکزی شامل اعمال سقف و نظارت بر نرخ سود سپرده، فعال سازی و تعمیق بازار بین بانکی، خارج کردن بانک های غیرنقد از بازار بین بانکی در شرایط خاص، تامین نقدینگی موقت بانک های غیرنقد و اعمال نظارت بر نرخ در بازار بین بانکی مورد بررسی قرار گرفته و نشان داده می شود با اعمال این سیاست ها می توان از رقابت ناسالم میان بانک ها و سرایت ورشکستگی جلوگیری کرد.

رحمانی و فلاحی (۱۳۹۶) به بررسی و شناسایی عوامل بروز کمبود نقدینگی بنگاه ها در اقتصاد ایران پرداختند. این تحقیق به دنبال شناسایی عوامل اصلی بروز تنگنای مالی در اقتصاد ایران است. مهم ترین عوامل اصلی بروز تنگنای مالی از جانب عرضه اعتبارات عبارتند از پایین بودن سهم مانده بدهی بخش غیردولتی از کل دارایی های سیستم بانکی، بالا بودن حجم مطالبات غیرجاری و توزیع متمرکز و نامتناسب منابع مالی. همچنین، از دلایل اصلی بروز تنگنای مالی از جانب تقاضای اعتبارات می توان به ساختار سرمایه متکی بر منابع خارج از بنگاه و حجم بالای سرمایه در گردش موردنیاز بنگاه ها اشاره نمود.

فروغی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی پایداری سود و اجزای تشکیل دهنده آن در سطح صنعت و شرکت پرداختند. یافته های پژوهش حاکی از آن است که پایداری سود خاص صنعت نسبت به سود خاص شرکت بیشتر است و پایدارترین جزء در بین سایر اجزا، جزء نقدی سود خاص صنعت و ناپایدارترین جزء، جزء تعهدی سود خاص شرکت است. از دیگر یافته های این پژوهش، عدم درک پایداری متفاوت اجزای سود توسط سرمایه گذاران است.

ایمانی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی آزمون تاثیر پایداری سود و سودآوری بر سطح افشاء مسئولیت اجتماعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. این پژوهش از نظر هدف، پژوهشی کاربردی است که رویکرد قیاسی-استقرایی دارد و همبستگی جزء تحلیل های رگرسیونی می باشد. افشاء مسئولیت اجتماعی به عنوان پل ارتباطی بین واحد تجاری و ذی نفعان است. نتایج آزمون فرضیه ها بیانگر رابطه مثبت و معنادار پایداری سود و سود آوری شرکت ها با افشاء مسئولیت اجتماعی می باشد.

۳. فرضیه های پژوهش

• فرضیه اصلی:

- ثبات در سودها با نقدینگی عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

• فرضیه های فرعی:

○ ثبات در سودها با مازاد نقدینگی پایدار شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

○ ثبات در سودها با نقدینگی به روش اپلر در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

○ ثبات در سودها با نسبت نقدینگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

۴. روش پژوهش

بر اساس مبانی نظری مطرح شده، پژوهش حاضر از بعد هدف، از نوع توصیفی و تحلیلی است، یعنی به دنبال تعریف و بدست آوردن اطلاعات از یک مشکل یا موضوع مشخص بوده و همچنین روابط علت و معلولی بین متغیرها و اثر متغیرها بر روی یکدیگر مورد بررسی قرار می گیرد. از بعد فرآیند نوع پژوهش، کمی است، یعنی با یک نگرش عینی به گردآوری و تحلیل داده های کمی می پردازد. از بعد منطق، یک پژوهش استقرایی است، یعنی درصدد طراحی یک مدل اقتصادسنجی بر اساس مشاهدات تجربی و گردآوری داده های کمی است و از بعد نتیجه پژوهش، یک پژوهش کاربردی است، یعنی در پی حل یک مشکل خاص است.

۵. جامعه و نمونه آماری و دوره زمانی پژوهش

جامعه بزرگترین مجموعه از موجودات است که در یک زمان معین مورد توجه قرار می گیرد و حداقل دارای یک صفت مشخصه می باشند. صفت مشخصه، صفتی است که بین همه عناصر جامعه آماری، مشترک و متمایز کننده جامعه آماری از سایر جوامع می باشد (سرمد و همکاران، ۱۳۸۵). بدون تردید شرط لازم برای انجام تحقیقی، وجود اطلاعات در دسترس می باشد که در وضعیت کنونی ایران، اطلاعات مربوط به شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از قابلیت دسترسی برخوردار است. بر این اساس جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش را شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تشکیل می دهد.

نمونه آماری و شرایط انتخاب نمونه

کلیه شرکت های عضو جامعه آماری که دارای شرایط زیر بودند، به عنوان نمونه آماری لحاظ شدند و آن دسته از شرکت ها می که این شرایط را نداشتند، از نمونه آماری حذف گردیدند که این شرایط عبارتند از:

- پایان سال مالی آنها ۲۹ اسفند ماه باشد،
- از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ در بورس حضور داشته باشند،

- شرکت بین سال های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸، تغییر سال مالی نداشته باشد،
  - شرکت نباید در گروه واسطه گری مالی باشد (بانک ها، نهاد ها، سرمایه گذاری ها و...) اطلاعات مورد نیاز شرکت، در دسترس باشد
- روند انتخاب شرکت های نمونه در جدول (۱) درج شده است.

جدول ۱- روند انتخاب نمونه آماری پژوهش

تعداد	شرح
۵۶۷	تعداد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در تاریخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۹:
(۱۵)	شرکت هایی که از سال ۹۳ تا ۹۸ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته نشده باشند.
(۱۱۲)	به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی آن ها منتهی به اسفندماه نباشد
(۲۵)	در طی سال های مالی مورد بررسی، تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی داده باشند.
(۸۸)	جزو بانک ها و مؤسسات مالی (شرکت های سرمایه گذاری، واسطه گری مالی، هلدینگ و لیزینگ) که افشاهای مالی و ساختار اصول راهبری شرکت متفاوتی دارند، باشند.
(۱۸۵)	عدم دسترسی به اطلاعات
۱۴۲	تعداد نمونه های انتخاب شده:

۶. مدل و متغیرهای پژوهش

نقدینگی (Liquidity):

مازاد نقدینگی پایدار:

مازاد نقدینگی پایدار به تبعیت از مرادی و همکاران (۱۳۹۶) از نسبت تغییرات یک ساله ایجاد شده در مانده وجه نقد محاسبه می شود؛ به عبارت دیگر این متغیر از طریق تفاوت مانده وجه نقد اول دوره از مانده وجه نقد در پایان دوره تقسیم بر وجوه نقد اول دوره محاسبه می شود:

$$(Cash_{i,t} - Cash_{i,t-1}) / Cash_{i,t-1}$$

نقدینگی اپلر:

روش اپلر یکی از روش های اندازه گیری نقدینگی است. برای اندازه گیری میزان سطح نقدینگی از روش اپلر به روش زیر اندازه گیری می کنیم:

$$((\text{وجه نقد} + \text{سرمایه گذاری کوتاه مدت}) - \text{کل دارایی ها}) / (\text{وجه نقد} + \text{سرمایه گذاری کوتاه مدت}) = \text{نقدینگی اپلر}$$

نسبت نقدینگی:

این نسبت از مقایسه دارایی جاری یا ارقام تشکیل دهنده آن با بدهی جاری بدست می آید. در این پژوهش به تبعیت از صالحی و زمانی مقدم (۱۳۹۴) از نسبت جاری برای سنجش نسبت نقدینگی استفاده خواهد شد.

نسبت جاری: نسبت جاری از تقسیم دارایی های جاری بر بدهی های جاری بدست می آید.

این نسبت متداول ترین وسیله برای اندازه گیری قدرت پرداخت بدهی های کوتاه مدت است؛ زیرا از طریق آن می توان پی برد دارایی هایی که در طول سال مالی به پول نقد تبدیل می گردند چند برابر بدهی هایی است که در طول سال مالی سررسید آنها فراخواهد رسید.

ثبات در سود (Persistence):

در این پژوهش متغیر وابسته **ثبات در سود** است. سودی که ناشی از فعالیت های غیرعادی و غیرمترقبه نباشد از پایداری بیشتری برخوردار است. به بیان دیگر، قابلیت دوام و تکرارپذیری سود به عنوان پایداری سود تعریف می شود. مدل پژوهش پایداری سود به صورت زیر می باشد (صالحی و همکاران، ۱۳۹۵):

$$\text{INCOME} = \text{ACCRUALS} + \text{FCF}$$

که سمت راست مدل را می توان به صورت زیر نوشت:

$$\text{INCOME} = \text{ACCRUALS} + \Delta \text{CASH} + \text{DIST}$$

و همچنین می توان آن را به صورت دیگری بشرح زیر بیان نمود:

$$\text{INCOME} = \text{ACCRUALS} + \Delta \text{CASH} + \text{DIST\_EQ} + \text{DIST\_D}$$

که در آن:

INCOME برابر با سود خالص سالانه

ACCRUALS برابر با جمع کل اقلام تعهدی (به عبارت دیگر برابر است با سود خالص پس از کسر جریان نقد آزاد).

FCF جریان وجوه نقد آزاد سالانه که برابر با تغییر در مانده وجه نقد + خالص پرداختی به سهامداران + خالص پرداختی به وام دهندگان.

DIST برابر با خالص پرداختی سالانه به تامین کنندگان سرمایه (سهامداران و وام دهندگان) که به صورت زیر تعریف می شود:

$$\text{DIST\_EQ} + \text{DIST\_D}$$

DIST_EQ خالص پرداخت سالانه به سهامداران که برابر است با کاهش در حقوق صاحبان سهام بعلاوه سود. حقوق صاحبان سهام به صورت تفاوت کل دارایی ها از کل بدهی ها تعریف می شود. ارزش منفی برای این متغیر نشان دهنده صدور سهام و ارزش مثبت نشان دهنده توزیع وجه نقد بین سهامداران است.

DIST_D خالص پرداخت سالانه به وام دهندگان. ارزش منفی برای این متغیر نشان دهنده ایجاد بدهی و ارزش مثبت نشان دهنده بازپرداخت بدهی می باشد.

متغیرهای کنترلی

متغیرهای کنترلی تحقیق به شرح زیر هستند:

- **اندازه شرکت (Size):** لگاریتم طبیعی ارزش بازار شرکت در پایان سال جاری.
- **نوع حسابرس (Audit):** نوع حسابرس یک متغیر مجازی است که اگر حسابرس شرکت، سازمان حسابرسی باشد عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر به آن تعلق می‌گیرد.
- **اهرم مالی (Lev):** نسبت جمع بدهی‌ها بر جمع دارایی‌ها.
- **سودآوری یا زیان‌دهی (Loss):** متغیر وضعیت سودآوری یا زیان‌دهی یک متغیر کیفی گسسته است که در صورتی که یک شرکت زیان‌ده باشد، معادل یک و در غیر این صورت، صفر در نظر گرفته می‌شود.

جدول ۲- نحوه اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

نوع متغیر	متغیرها	نحوه اندازه‌گیری
وابسته	مازاد نقدینگی پایدار	این متغیر از طریق تفاوت مانده وجه نقد اول دوره از مانده وجه نقد در پایان دوره تقسیم بر وجوه نقد اول دوره محاسبه می‌شود: $(Cash_{i,t} - Cash_{i,t-1}) / Cash_{i,t-1}$
	نقدینگی اپلر	برای اندازه‌گیری میزان سطح نقدینگی از روش اپلر به روش زیر اندازه‌گیری می‌کنیم: (وجه نقد + سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت) - کل دارایی‌ها / (وجه نقد + سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت) = نقدینگی اپلر
	نسبت نقدینگی	در این پژوهش به تبعیت از صالحی و زمانی مقدم (۱۳۹۴) از نسبت جاری برای سنجش نسبت نقدینگی استفاده خواهد شد. نسبت جاری: نسبت جاری از تقسیم دارایی‌های جاری بر بدهی‌های جاری بدست می‌آید.
مستقل	پایداری سود	در این پژوهش متغیر وابسته پایداری سود است. سودی که ناشی از فعالیت‌های غیرعادی و غیرمترقبه نباشد از پایداری بیشتری برخوردار است. $INCOME = ACCRUALS + \Delta CASH + DIST\_EQ + DIST\_D$
کنترلی	اندازه شرکت	لگاریتم طبیعی ارزش بازار شرکت در پایان سال جاری
	نوع حسابرس	نوع حسابرس یک متغیر مجازی است که اگر حسابرس شرکت، سازمان حسابرسی باشد عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر به آن تعلق می‌گیرد.
	اهرم مالی	نسبت جمع بدهی‌ها بر جمع دارایی‌ها

متغیر وضعیت سودآوری یا زیان‌دهی یک متغیر کیفی گسسته است که در صورتی که یک شرکت زیان‌ده باشد، معادل یک و در غیر این صورت، صفر در نظر گرفته می‌شود.	سودآوری یا زیان‌دهی
---	---------------------

مدل مورد استفاده برای آزمون فرضیه‌ها

تحقیق حاضر از نوع همبستگی بوده و برای تجزیه و تحلیل از مفهوم رگرسیون چندگانه استفاده می‌نماید. بدین منظور می‌توان از مدل‌های زیر استفاده نمود. برای بررسی فرضیه اصلی تحقیق از مدل رگرسیونی چندگانه زیر استفاده می‌کنیم:

$$\text{Liquidity}_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{Persistence}_{i,t} + \alpha_2 \text{Size}_{i,t} + \alpha_3 \text{Audit}_{i,t} + \alpha_4 \text{Lev}_{i,t} + \alpha_5 \text{Loss}_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

مدل (۱)

Liquidity: نقدینگی

Persistence: ثبات در سودها

Size: اندازه شرکت

Audit: نوع حسابرس

Lev: اهرم مالی

Loss: سودآوری یا زیان‌دهی

۷. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

فرضیه اول

فرضیه ۱: ثبات در سودها با مازاد نقدینگی پایدار شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

برای برآورد مدل، ابتدا به منظور گزینش یکی از روش‌های داده‌های تابلویی و داده‌های تلفیقی، از آزمون قابلیت ادغام^۹ (روش اثرات مشترک یا ادغام) استفاده شده است. جدول شماره ۳ نتایج حاصل از آزمون قابلیت ادغام برای مدل برآورد شده برای فرضیه پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۳: نتایج حاصل از آزمون قابلیت ادغام

سطح معناداری	آماره آزمون
۰/۹۲۰	۰/۷۹۶

چنانچه جدول شماره ۳ نشان می‌دهد، مقدار معناداری آماره F بزرگتر از ۰/۰۵ است که برتری استفاده از روش داده‌های ادغام شده در برابر روش داده‌های تابلویی را نشان می‌دهد، بنابراین برای انتخاب یکی از روش‌های اثرات ثابت و اثرات تصادفی، نیازی به آزمون هاسمن نخواهد بود.

^۹ Pooled

جدول ۴: نتایج حاصل از بررسی ضرایب جزئی مدل

متغیرها	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	معناداری
ثبات در سودها	۱۶/۹۲۱	۷/۶۵۶	۲/۲۱۰	۰/۰۲۷
اندازه شرکت	۰/۳۱۶	۰/۱۲۴	۲/۵۴۷	۰/۰۱۱
نوع حسابرس	-۰/۳۴۳	۰/۰۶۹	-۴/۹۶۲	۰/۰۰۰
اهرم مالی	۰/۴۱۷	۰/۳۳۰	۱/۲۶۱	۰/۲۰۷
زیان دهی	۰/۷۳۵	۰/۲۶۲	۲/۸۰۱	۰/۰۰۵
مقدار ثابت	-۱/۴۴۲	۱/۰۹۷	-۱/۳۱۴	۰/۱۸۹
ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره F	معناداری آماره F	آماره دوربین-واتسون
۰/۹۴۸۹	۰/۹۴۸۴	۱۹۰۶/۱۱۶	۰/۰۰۰	۱/۹۷۸

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، ضریب مثبت متغیر مستقل مورد بررسی، بیانگر رابطه مثبت بین ثبات در سودها و مازاد نقدینگی پایدار است. سطح معناداری مربوط به آماره t متغیر مستقل نیز بیانگر این است که این رابطه از لحاظ آماری معنادار است. فرضیه پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می‌شود. این در حالیست که سطح معناداری متغیرهای کنترلی نشان دهنده این است که اندازه شرکت و زیان دهی رابطه مثبت و معناداری با مازاد نقدینگی پایدار دارند؛ در حالی که نوع حسابرس با مازاد نقدینگی پایدار رابطه منفی و معناداری دارد. رابطه اهرم مالی نیز معنادار نشد.

مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره، بیانگر این است که فرضیه صفر آماری که همان بی‌معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می‌شود و مدل رگرسیون برآورد شده، در کل معنادار است. در این مدل، ضریب تعیین برابر با ۰/۹۴۸ است. یعنی ۹۴/۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی قابل توضیح است. همچنین، مقدار آماره دوربین-واتسون مدل که برابر با ۱/۹۷۸ است، در فاصله بین ۱/۵ و ۲/۵ قرار دارد و نشان‌دهنده این است که بین خطاهای مدل خودهمبستگی وجود ندارد.

فرضیه دوم

فرضیه ۲: ثبات در سودها با نقدینگی به روش اپلر در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

برای برآورد مدل، ابتدا به منظور گزینش یکی از روش‌های داده‌های تابلویی و داده‌های تلفیقی، از آزمون قابلیت ادغام^{۱۰} (روش اثرات مشترک یا ادغام) استفاده شده است. جدول شماره ۵ نتایج حاصل از آزمون قابلیت ادغام برای مدل برآورد شده برای فرضیه پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۵: نتایج حاصل از آزمون قابلیت ادغام

آماره آزمون	سطح معناداری
۱/۷۴۴	۰/۰۰۰

چنانچه جدول شماره ۵ نشان می‌دهد، مقدار معناداری آماره F کوچک‌تر از ۰/۰۵ است که برتری استفاده از روش داده‌های تابلویی در برابر روش داده‌های ادغام شده را نشان می‌دهد. از آنجا که فرضیه صفر آزمون قابلیت ادغام پذیرفته نشده است، بنابراین برای انتخاب یکی از روش‌های اثرات ثابت و اثرات تصادفی، از آزمون هاسمن استفاده شده است. جدول شماره ۴-۹ نتایج حاصل از آزمون هاسمن برای مدل مربوط به فرضیه پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۶: نتایج حاصل از آزمون هاسمن

آماره کای مربع	معناداری
۲۱/۳۷۴	۰/۰۱۸

همان‌طور که جدول شماره ۶ نشان می‌دهد، مقدار معناداری آماره کای مربع کوچک‌تر از ۰/۰۵ است که نشان‌دهنده مرجح بودن استفاده از روش داده‌های تابلویی اثرات ثابت در مقابل اثرات تصادفی است. بنابراین، برای برآورد مدل مربوط به فرضیه دوم از روش داده‌های تابلویی اثرات ثابت استفاده شده است که نتایج حاصل از برآورد مدل رگرسیون، در جدول‌های شماره ۷ ارائه شده است.

جدول ۷- نتایج حاصل از بررسی ضرایب جزئی مدل

متغیرها	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	معناداری
ثبات در سودها	-۱/۲۳۶	۰/۲۳۴	-۵/۲۸۰	/۰۰۰
اندازه شرکت	۰/۱۷۵	۰/۰۴۵	۳/۸۶۳	۰/۰۰۰
نوع حسابرس	-۰/۰۶۵	۰/۱۸۳	-۰/۳۵۶	۰/۷۲۱
اهرم مالی	۰/۳۱۱	۰/۲۵۳	۱/۲۳۰	۰/۲۱۸
زیان دهی	-۰/۴۳۸	۰/۲۲۳	-۱/۹۶۳	۰/۰۵۰

¹⁰ Pooled

مقدار ثابت	۰/۱۷۲	۰/۲۱۲	۰/۸۰۹	۰/۴۱۸
ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره F	معناداری آماره F	آماره دوربین- واتسون
۰/۵۹۷	۰/۵۹۳	۱۵۴/۰۹۴	۰/۰۰۰	۲/۱۸۶

همان طور که ملاحظه می شود، ضریب مثبت متغیر مستقل مورد بررسی، بیانگر رابطه مثبت بین ثبات سودها و نقدینگی به روش اپلر است. سطح معناداری مربوط به آماره t متغیر مستقل نیز بیانگر این است که این رابطه از لحاظ آماری معنادار است. فرضیه پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می شود. این در حالیست که سطح معناداری متغیرهای کنترلی نشان دهنده این است که اندازه شرکت رابطه مثبت و معناداری با نقدینگی به روش اپلر دارند؛ در حالی که رابطه نوع حسابرس، اهرم مالی و زیان دهی با نقدینگی به روش اپلر معنادار نشد.

مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره، بیانگر این است که فرضیه صفر آماری که همان بی معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می شود و مدل رگرسیون برآورد شده، در کل معنادار است. در این مدل، ضریب تعیین برابر با ۰/۵۹۷ است. یعنی ۵۹/۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی قابل توضیح است. همچنین، مقدار آماره دوربین- واتسون مدل که برابر با ۲/۱۸۶ است، در فاصله بین ۱/۵ و ۲/۵ قرار دارد و نشان دهنده این است که بین خطاهای مدل خودهمبستگی وجود ندارد.

فرضیه سوم

فرضیه ۳: ثبات در سودها با نسبت نقدینگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد. برای برآورد مدل، ابتدا به منظور گزینش یکی از روش های داده های تابلویی و داده های تلفیقی، از آزمون قابلیت ادغام^{۱۱} (روش اثرات مشترک یا ادغام) استفاده شده است. جدول شماره ۸ نتایج حاصل از آزمون قابلیت ادغام برای مدل برآورد شده برای فرضیه پژوهش را نشان می دهد.

جدول ۸: نتایج حاصل از آزمون قابلیت ادغام

آماره آزمون	سطح معناداری
۹/۰۵۲	۰/۰۰۰

چنانچه جدول شماره ۸ نشان می دهد، مقدار معناداری آماره F کوچکتر از ۰/۰۵ است که برتری استفاده از روش داده های تابلویی در برابر روش داده های ادغام شده را نشان می دهد. از آنجا که فرضیه صفر آزمون قابلیت ادغام پذیرفته نشده است، بنابراین برای انتخاب یکی از روش های اثرات ثابت و اثرات تصادفی، از آزمون هاسمن استفاده شده است. جدول شماره ۹ نتایج حاصل از آزمون هاسمن برای مدل مربوط به فرضیه پژوهش را نشان می دهد.

¹¹ Pooled

جدول ۹: نتایج حاصل از آزمون هاسمن

معناداری	آماره کای مربع
۰/۴۴۱	۹/۹۹۴

همان طور که جدول شماره ۹ نشان می دهد، مقدار معناداری آماره کای مربع بزرگتر از ۰/۰۵ است که نشان دهنده مرجح بودن استفاده از روش داده های تابلوئی اثرات تصادفی در مقابل اثرات ثابت است. بنابراین، برای برآورد مدل مربوط به فرضیه سوم از روش داده های تابلوئی اثرات تصادفی استفاده شده است که نتایج حاصل از برآورد مدل رگرسیون، در جدول های شماره ۱۰ ارائه شده است.

جدول ۱۰: نتایج حاصل از بررسی ضرایب جزئی مدل

متغیرها	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	معناداری
ثبات در سودها	۰/۳۴۵	۰/۱۴۹	۲/۳۱۳	۰/۰۲۱
اندازه شرکت	-۰/۰۲۶	۰/۲۶۲	-۰/۰۹۹	۰/۹۲۱
نوع حسابرس	-۰/۳۸۱	۰/۲۱۸	-۱/۷۴۵	۰/۰۸۲
اهرم مالی	۰/۹۳۹	۰/۱۳۹	۶/۷۲۶	۰/۰۰۰
زیان دهی	۰/۹۲۱	۰/۶۹۹	۱/۳۱۶	۰/۱۸۹
مقدار ثابت	۰/۱۴۶	۱/۶۷۸	۰/۰۸۶	۰/۹۳۱
ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره F	معناداری آماره F	آماره دوربین - واتسون
۰/۷۳۶	۰/۷۳۱	۱۵۳/۲۱۳	۰/۰۰۰	۱/۶۶۶

همان طور که ملاحظه می شود، ضریب مثبت متغیر مستقل مورد بررسی، بیانگر رابطه مثبت بین ثبات سودها و نسبت نقدینگی است. سطح معناداری مربوط به آماره t متغیر مستقل نیز بیانگر این است که این رابطه از لحاظ آماری معنادار است. فرضیه پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می شود. این در حالیست که سطح معناداری متغیرهای کنترلی نشان دهنده این است که اهرم مالی رابطه مثبت و معناداری با نسبت نقدینگی دارند؛ در حالی که رابطه نوع حسابرس، اندازه شرکت و زیان دهی با نسبت نقدینگی معنادار نشد.

مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره، بیانگر این است که فرضیه صفر آماری که همان بی معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می شود و مدل رگرسیون برآورد شده، در کل معنادار است. در این مدل، ضریب تعیین برابر با ۰/۷۳۶ است. یعنی ۷۳/۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی قابل

توضیح است. همچنین، مقدار آماره دورین - واتسون مدل که برابر با $1/666$ است، در فاصله بین $1/5$ و $2/5$ قرار دارد و نشان‌دهنده این است که بین خطاهای مدل خودهمبستگی وجود ندارد.

۸. نتیجه گیری

این تحقیق از نوع مطالعه توصیفی - همبستگی مبتنی بر تحلیل داده‌های ترکیبی است. ۱۴۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار نیز در طی دوره زمانی ۱۳۹۳ - ۱۳۹۸ به روش غربالگری به عنوان نمونه انتخاب گردیده‌اند.

فرضیه اول

ضریب مثبت متغیر مستقل مورد بررسی، بیانگر رابطه مثبت بین ثبات در سودها و مازاد نقدینگی پایدار است. سطح معناداری مربوط به آماره t متغیر مستقل نیز بیانگر این است که این رابطه از لحاظ آماری معنادار است. فرضیه پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می‌شود. این در حالیست که سطح معناداری متغیرهای کنترلی نشان‌دهنده این است که اندازه شرکت و زیان دهی رابطه مثبت و معناداری با مازاد نقدینگی پایدار دارند؛ در حالی که نوع حسابرس با مازاد نقدینگی پایدار رابطه منفی و معناداری دارد. رابطه اهرم مالی نیز معنادار نشد.

مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره، بیانگر این است که فرضیه صفر آماری که همان بی‌معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می‌شود و مدل رگرسیون برآورد شده، در کل معنادار است. در این مدل، ضریب تعیین برابر با $0/948$ است. یعنی $94/8$ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی قابل توضیح است. همچنین، مقدار آماره دورین - واتسون مدل که برابر با $1/978$ است، در فاصله بین $1/500$ و $2/500$ قرار دارد و نشان‌دهنده این است که بین خطاهای مدل خودهمبستگی وجود ندارد.

فرضیه دوم

ضریب مثبت متغیر مستقل مورد بررسی، بیانگر رابطه مثبت بین ثبات در سودها و نقدینگی به روش اپلر است. سطح معناداری مربوط به آماره t متغیر مستقل نیز بیانگر این است که این رابطه از لحاظ آماری معنادار است. فرضیه پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می‌شود. این در حالیست که سطح معناداری متغیرهای کنترلی نشان‌دهنده این است که اندازه شرکت رابطه مثبت و معناداری با نقدینگی به روش اپلر دارند؛ در حالی که رابطه نوع حسابرس، اهرم مالی و زیان دهی با نقدینگی به روش اپلر معنادار نشد.

مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره، بیانگر این است که فرضیه صفر آماری که همان بی‌معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می‌شود و مدل رگرسیون برآورد شده، در کل معنادار است. در این مدل، ضریب تعیین برابر با $0/597$ است. یعنی $59/7$ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی قابل توضیح است. همچنین، مقدار آماره دورین - واتسون مدل که برابر با $2/186$ است، در فاصله بین $1/500$ و $2/500$ قرار دارد و نشان‌دهنده این است که بین خطاهای مدل خودهمبستگی وجود ندارد.

فرضیه سوم

ضریب مثبت متغیر مستقل مورد بررسی، بیانگر رابطه مثبت بین ثبات در سودها و نسبت نقدینگی است. سطح معناداری مربوط به آماره t متغیر مستقل نیز بیانگر این است که این رابطه از لحاظ آماری معنادار است. فرضیه پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می‌شود. این در حالیست که سطح معناداری متغیرهای کنترلی نشان دهنده این است که اهرم مالی رابطه مثبت و معناداری با نسبت نقدینگی دارند؛ در حالی که رابطه نوع حسابرسان، اندازه شرکت و زیان دهی با نسبت نقدینگی معنادار نشد.

مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره، بیانگر این است که فرضیه صفر آماری که همان بی‌معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می‌شود و مدل رگرسیون برآورد شده، در کل معنادار است. در این مدل، ضریب تعیین برابر با $۰/۷۳۶$ است. یعنی $۷۳/۶$ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی قابل توضیح است. همچنین، مقدار آماره دوربین - واتسون مدل که برابر با $۱/۶۶۶$ است، در فاصله بین $۱/۵۰۰$ و $۲/۵۰۰$ قرار دارد و نشان‌دهنده این است که بین خطاهای مدل خودهمبستگی وجود ندارد.

• **نتایج پژوهش حاضر با پژوهش گایو و پیتو (۲۰۱۸) و آدرین و همکاران (۲۰۱۷) مطابقت دارد.**

۹. پیشنهادهای حاصل از یافته‌های پژوهش

در راستای پژوهش انجام شده و نتایج بدست آمده از آن برخی از پیشنهادهای تحقیق به شرح زیر بیان می‌شوند:

- با توجه به فرضیه‌های پژوهش و با توجه به اهمیت تحلیل اطلاعات مرتبط با ثبات سود به عنوان مکمل اطلاعات نسبت‌های مالی شرکت‌ها، حسابداران، شرکت‌های پردازش اطلاعات و شرکت‌های مشاور سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار تهران بهتر است نسبت به تهیه، تحلیل و ارائه این اطلاعات برای شرکت‌های مختلف اقدام نمایند تا زمینه استفاده از این اطلاعات برای سرمایه‌گذاران و مدیران در بورس اوراق بهادار تهران فراهم شود.
- پیشنهاد می‌شود مدیران در عملکرد شرکت‌ها نقدینگی را بیشتر مدنظر قرار دهند تا در نهایت بازده شرکت‌ها افزایش یابد.
- با توجه به نتیجه‌گیری در شرایط غیربحران پیشنهاد می‌شود از نتایج حاضر در شرایط بحرانی استفاده نگردد.
- سرمایه‌گذاران و تحلیلگران مالی که به دنبال حداکثر کردن ثروت خود هستند، با شناخت بهتر از بورس اوراق بهادار تهران و اثر نقدینگی در این بازار تصمیم مناسب را خواهند گرفت؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود با اتخاذ رویه‌هایی از عدم نقدینگی که منجر به توان رقابتی ناکارا می‌شود، جلوگیری نمایند.

منابع

منابع فارسی

۱. آذر، عادل و مومنی، منصور، (۱۳۸۴)، «آمار و کاربرد آن در مدیریت»، جلد دوم، چاپ هشتم، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب درسی علوم انسانی (سمت).
۲. افلاطونی، عباس، (۱۳۸۲)، «تجزیه و تحلیل آماری با Eviews در تحقیقات حسابداری و مدیریت مالی»، انتشارات ترمه، چاپ اول، تهران.
۳. پیندیک، رابرت و روینفیلد، دانیل، (۱۳۷۰)، «الگوهای اقتصادسنجی و پیش‌بینی‌های اقتصادی»، محمدامین کیانیان، انتشارات سمت.
۴. تهرانی، رضا و ذاکری، حامد، (۱۳۸۸)، «بررسی رابطه بین کیفیت سود و سود تقسیمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، فصلنامه بورس اوراق بهادار تهران، سال دوم، شماره ۵.
۵. جمالیان‌پور، مظفر و ثقفی، علی، (۱۳۹۲)، «اقدام تعهدی غیرمنتظره، انحراف پایداری سود و بحران مالی»، مجله دانش حسابداری، سال چهارم، شماره ۱۲، صص ۳۳-۷.
۶. جهانخانی، علی و قربانی، سعید، (۱۳۸۴)، «شناسایی و تعیین عوامل تعیین‌کننده سیاست تقسیم سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، فصلنامه تحقیقات مالی، شماره ۲۰.
۷. حاج امینی، مهدی؛ احمدی شادمهری، محمداطهر؛ فلاحی، محمدعلی و ناجی میدانی، علی اکبر، (۱۳۹۴)، «تأثیر کسری بودجه بر نقدینگی در اقتصاد ایران با تأکید بر درونزایی‌های سیستم بانکی»، فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، سال بیست و سوم، شماره ۷۵، صص ۱۳۱-۱۶۶.
۸. حافظ‌نیا، محمدرضا، (۱۳۸۷)، «مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی»، انتشارات سمت، ص ۱۳۸.
۹. خاککی، غلامرضا، (۱۳۷۸)، «روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه نویسی»، چاپ اول، انتشارات مرکز تحقیقات علمی کشور.
۱۰. خدادادی، ولی و عرفانی، حسین، (۱۳۸۹)، «بررسی رابطه بین نوع صنعت، سهم بازار و فشردگی با پایداری سودهای غیرعادی در شرکت‌های بورسی»، مجله دانش حسابداری، سال اول، شماره ۱، صص ۱۰۹-۸۹.
۱۱. دارابی، رویا و مولایی، علی، (۱۳۹۰)، «اثر متغیرهای نقدینگی، تورم، حفظ سرمایه، تولید ناخالص داخلی بر سودآوری بانک ملت»، مجله دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، دوره ۴، شماره ۱۰، صص ۱۳۹-۱۸۲.
۱۲. ذوالنور، حسین، (۱۳۷۴)، «مقدمه‌ای بر روش‌های اقتصادسنجی»، دانشگاه شیراز، شیراز.
۱۳. رستمیان، فروغ و حاجی بابایی، فاطمه، (۱۳۸۸)، «اندازه‌گیری ریسک نقدینگی بانک با استفاده از مدل ارزش در معرض خطر (مطالعه موردی: بانک سامان)»، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱، شماره ۳، صص ۱۷۵-۱۹۸.

۱۴. رهنمای رودپشتی، فریدون و صالحی، الله کرم، (۱۳۹۰)، «مکاتب و تئوری‌های مالی و حسابداری»، تهران، سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
۱۵. ساعی، علی، (۱۳۸۷)، «روش تحقیق در علم اجتماعی با رهیافت عقلانیت انتقادی»، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌های ایران.
۱۶. علوی طبری، سید حسین؛ مجتهدزاده، ویدا؛ سلیمانی امیری، غلامرضا و عاملی، یلدا، (۱۳۸۸)، «رابطه کیفیت سود و سود تقسیمی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۶، صص ۹۳-۱۰۶.
۱۷. قائمی، محمدحسین؛ ودیعی، محمدحسین و حاجی پور، میثم، (۱۳۸۹)، «تأثیر محافظه‌کاری بر پایداری سود و نسبت قیمت به سهم»، مجله دانش حسابداری، سال اول، شماره دوم، صص ۷۳-۵۵.
۱۸. کاظمی، حسین و طرینی، مصطفی، (۱۳۹۰)، «رابطه تطابق درآمد و هزینه با نوسان‌پذیری و پایداری سود»، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۲۹، صص ۱۷۰-۱۵۵.
۱۹. کردستانی، غلامرضا، (۱۳۷۴)، «توانایی سود برای پیش‌بینی جریان نقدی و سود آتی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
۲۰. کردستانی، غلامرضا و مجدلی، ضیاءالدین، (۱۳۸۶)، «بررسی رابطه بین ویژگی‌های کیفی سود و هزینه سرمایه سهام عادی»، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۴، شماره ۴۸، صص ۸۵-۱۰۴.
۲۱. مشکلی، مهدی و نوردیده، لطیف، (۱۳۹۱)، «بررسی تأثیر مدیریت سود در پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، مجله پژوهش‌های حسابداری مالی، سال ۴، شماره ۱.
۲۲. مهام، کیهان و علی محمدی، علی محمد، (۱۳۹۱)، «رابطه بین وضعیت پرداخت سود سهام و کیفیت سود»، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال دهم، شماره ۳۴، صص ۱۴۹-۱۲۹.
۲۳. نیکومرام، هاشم؛ تقوی، مهدی و احمدزاده، حمید، (۱۳۹۳)، «پیامدهای اقتصادی کیفیت اطلاعات حسابداری با تمرکز بر متغیر پایداری سود»، نشریه حسابداری مدیریت، سال هفتم، شماره ۲۱.
۲۴. وکیلی‌فرد، حمیدرضا و افتخارنژاد، فرشته، (۱۳۸۸)، «بررسی تأثیر سود انباشته و توزیع شده بر سودآوری آتی و بازدهی سهام»، پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، دوره اول، شماره ۴.
25. Bajo-Rubio, O.; Díaz-Roldána, C.; Esteveb, V. (2014), Sustainability, and monetary versus fiscal dominance: The case of Spain, 1850–2000, *Journal of Policy Modeling*, 36, pp. 924-937.
26. Bellovary, J., Don G. and Akers, M. (2005). Earnings quality: It's time to measure and report, *The CPA Journal*, Vol. 75, p. 32.
27. Chay, J.B., and Jungwon, Suh, (2009). Payout Policy and Cash-Flow Uncertainty, *Journal of Financial Economics*, Vol.93 pp.88–107.

28. Chen, J. and Shane, P. (2010), Estimating abnormal changes in cash with earnings persistence and mispricing implications, www.ssrn.com
29. Ghosh, S, (2008), Leverage, managerial monitoring and firm valuation: A simultaneous equation approach, *Research in Business*, 61, 84-98.
30. Grullon, Gustavo; Roni Michaely; Shlomo Benartzi & Richard H. Thaler, (2005), Dividend Changes Do Not Signal Changes in Future Profitability, *Journal of Business*. Pp.1659- 1682.
31. Hanlon, M., Myers, J. and Shevlin, T., (2007), Are Dividends Informative About Future Earnings?, *ssrn.com/abstract=964279*.
32. Hardin, William & Matthew D. Hill, (2008), REIT Dividend Determinants: Excess Dividends and Capital Markets, *Real state economics*, Vol.35. Pp.349-359.
33. Lintner, J. (1956). Distribution of incomes of corporations among dividend, retained earnings, and taxes, *American Economic Review*, 46, 97-113.
34. Paek, w., Chen, L.H. and Sami. H. (2007), Accounting conservatism, Earnings persistence and pricing Multiples on Earnings, on line, [http//www.ssrn.com](http://www.ssrn.com)
35. Perotti, P. & Wagenhofer, A. (2011). Earning Quality Measures and Excess Returns, Working paper, Graz University.
36. Schipper, K. and Vincent, L. (2003). Earnings quality. *Accounting Horizons*, Vol. 17 (supplement), p.p. 97-110.
37. Richardson, S. A., R. G. Sloan, M. T. Soliman, and I. Tuna. (2005). Accrual Reliability, Earnings Persistence and Stock Prices. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 39, No. 3: 437-485.
38. Xie, Zhong; Zhang, Kariyuan and Ma, Zhong, (2014), Dividends Distribution and Earnings Persistence: Evidence from Chinese Listed Companies, Wuhan International Conference on e-Business.

Investigating the effect of profit stability with liquidity of companies' performance

Beheshtah Moazen 1
Mohammad Reza Abdoli 2

Date of Receipt: 2021/08/23 Date of Issue: 2021/09/12

Abstract

This study investigates the effect of profit stability with the liquidity of companies' performance. Statistical sample including 142 companies in the years 1393 to 1398 were selected. Multiple linear regression models have been used to analyze the research hypotheses. The results of research studies showed that stability in profits has a significant effect with stable liquidity surplus, liquidity by Apple method and with the liquidity ratio of companies listed on the Tehran Stock Exchange.

Keywords

Profit Stability, Liquidity, Corporate Performance

1. Master of Accounting, Gonbad Institute of Higher Education, Iran. mscom1363@gmail.com.
2. Associate Professor, Department of Accounting, Islamic Azad University, Shahroud Branch, Shahroud, Iran. Mra830@yahoo.com.